У мене зараз не очі, а два потужні мікроскопи. Поліровану поверхню письмового столу я бачу такою подряпаною, ніби по ній хтось пройшовся дротяною щіткою. В повітрі плавають порошинки — мізерні тіла в космічному просторі. Мені добре видно кожну волосинку на листках драцени, що росте в горщику на вікні: вони ворушаться, листки ж фіолетові, а не зелені, як дві години тому... Треба сісти й записати спостереження.

Я ще не задумався над тим, що дасть людству наш винахід, проте вже знав, що машинобудування та ракетна техніка зроблять чималий крок уперед. Деталь, яку виготовить токар з таким зором, як у мене зараз, не забракує жоден ВТК. Хоча пильність тих-таки ВТК відповідно зросте. А скільки ми перегорнули з Андрієм літератури, поки втямили що й до чого. Незабаром імена Степана Поліщука та Андрія Чалого знатимуть усі.

"Не поспішай, ще не відомі побічні наслідки після вживання вашого препарату", — засумнівався мій внутрішній голос.

А які можуть бути наслідки? Жодна з чотирьох речовин "пентагапону" не отруйна, олія ж "кола" — п’ятий компонент — корисна й для здорового організму.

Мені спало на думку глянути на себе, і я дістав із шухляди Андрієве люстерко. Краще б і не дивився: на обличчі пергаментна блідість, широкий лоб — у зморшках. А сивина!.. "Тепер збагнув, чого у свої сорок ти ще не одружений?"

— Що пишеш? — запитав директор, потиснувши нам з Андрієм руки. Він з’явився дещо несподівано...

Андрій швиденько вимкнув магнітофон і сховав у шухляду. Перед тим він слухав індійську музику. Цей хлопець, незважаючи на кмітливість та

ерудицію, на папері не зв’яже двох слів. Отже, над звітами доводиться сидіти мені.

— Аналізую один дослід, — відповів я. — Який? Ми змонтували генератор, що випромінює енергію від нуля до п’яти квантів, тобто таку слабку інтенсивність світла, яку не може вловити людське око. А я, завдяки вживанню "пентагапону", його бачу.

— А навіщо це вам? — запитав директор, поправляючи краватку. Краватка в нього ручної вишивки, мабуть, у столиці придбав.

— А для того, щоб довести, що наш препарат сприяє інтенсивнішому розкладові зорових пігментів у оці, В людини не тільки поліпшується зір, вона стає здатною бачити світло надзвичайно слабкої інтенсивності.

Настала мовчанка, по якій Андрій, що сидів у мене за спиною, сказав:

— Людина, вживаючи "пентагапон", стає здатною бачити невидиме.

— Цікаво, цікаво. В обід зайдеш? — запитав директор у мене.

Учора я поставив йому мат, а сьогодні він сподівається на реванш. Це ми ще побачимо.

Усе почалося зі стадіону. Помітив я те явище саме після того, як забили гол. Над головою в мого сусіди-вболівальника світилася жовта сфера, як німб на старих іконах. Крадькома почав спостерігати за сусідою. Це був чоловік років п’ятдесяти в зеленій сорочці, з капроновим капелюхом, яким він обмахувався, наче віялом. Коли львів’яни штурмували ворота нашого "Дніпра", сусіда жмакав капелюх, нервував і його очі метали на поле блискавки. Та головне — в такі хвилини "ореол" над його головою зникав. У мить же найбільшого збудження він із жовтуватої хмаринки перетворювався на пухнасту папаху. Потім я побачив те ж і в інших уболівальників: німби з дрібненьких безформних

частинок роїлися навколо голів. А з’являлися вони тільки в момент радісного збудження. Я навіть спробував махнути в сусіди над головою саме того менту, коли куля була найгустішою. Рука пройшла крізь неї, мов крізь пару.

І над стадіоном туманилася та ж світла сфера. У хвилини згасання пристрастей публіки вона майже зникала...

Матч скінчився, сфера над стадіоном нагадувала північне сяйво. Я просувався до виходу слідом за сусідою. Він був трохи нижчий від мене. Та ось натовп притиснув мене до цього чоловіка, і я відчув короткий, але сильний штурхан ліктем у бік. Аж перехопило подих. В ту ж мить у сусіди над головою спалахнуло жовте сяйво. Не оглядаючись, він перетнув дорогу. Я інтуїтивно відчував на його обличчі вдоволену посмішку.

А може, мені те світіння ввижається? Може, це так подіяла спека? Але ж ні, мислення моє цілком тверезе: "...в основі холодного світіння лежить розклад певних хімічних речовин, що називаються люциферинами". Я майже цитував статтю Мак-Елроя та Зелінгера. Ці двоє дослідили люциферини у світлячка і навіть синтезували їх штучно. Як з’ясувалося, при розкладі люциферинів зовсім не виділяється тепло, а саме тільки світло. Сто відсотків використання енергії на світіння! Але ж подібне світіння — привілей нижчих істот: медуз, деяких видів риб. Чому ж я бачу такий густий ореол?

Спати ліг рано, але довго не міг заснути. В голові аж гуло від думок. Це не часто трапляється, щоб людина відкривала в собі феномен. Інакше не назвеш цю властивість бачити біолюмінесценцію. Я вирішив нікому, крім Андрія, не говорити про свої здібності, допоки не з’ясую їхньої суті. Феномени, як і генії, з’являються дуже рідко, і оскільки ті й другі бачать те, чого не можуть побачити інші, їх спочатку вважають у тім’я битими. І тільки по часі, коли вони доведуть свою феноменальність та набудуть десяток-другий прихильників, тоді тільки суспільство перестане жбурляти в них камінням.

...Директор мало не зомлів, забачивши в моїй правиці лазерний пістолет, яким я цілився в голову Андрія. Правда, він швидко отямився і, кивнувши на фотокартку Андрієвої дівчини— її я тримав у лівій руці, — запитав, що все це означає. Поки я базікав щось про психологічні досліди, він причепливо обмацував поглядом мою нескладну статуру, кощаві руки, що витиналися з-під засуканих рукавів, навіть побіжно зазирнув у вічі. Та я так натхненно говорив, що директор, здається, повірив.

А дослід наш полягав ось у чому. Я показую Андрієві цю фотокартку і прошу пригадати щось особливо приємне, пов’язане з нею. Коли він справді щось таке згадає, навколо голови з’явиться світна куля. Я ж стрілятиму в ту кулю з лазерного пістолета.

Спочатку ми підвели кулю в магнітне поле. Ніяких наслідків. Рентгенівське проміння теж нічого не показало. Пробували знижувати температуру до — 50°С, одягалися й ходили в спеціальну холодильну камеру. Але сфера світилася ще яскравіше. Отже, залишався лазерний промінь...

— Скажи, Андрію, які маєш наміри щодо цієї дівчини? — цікавлюсь я.

Куля над головою колеги одразу ж стала мусянжевою.

— Хочу одружитися.

Я, не попереджаючи, випустив у сферу над головою Андрія потужний струмінь світла. Трапилося неймовірне. "Ю-ю-ю-у-у-гх", — почувся різкий чудернацький звук. Андрієва голова, плечі, стілець покрилися сірим пилом. І той пил продовжував сипатись якусь мить невідомо звідки. Я побачив його і на своїх плечах, але значно менше, ніж у Андрія. Вся кімната, аж до дверей, була встелена тим пилом.

Враз подив змінився почуттям буйної радості. Андрій теж радів, але люмінесцентної сфери над головою вже не було. Я відчував себе таким щасливим, як у дитинстві, коли мама дозволила тримати вдома підібране на вулиці кошеня. Навіть щасливішим — як того травневого вечора у парку, коли мене, студента-третьокурсника, поцілувала кохана...

Андрій кинувся згрібати пил, який став зникати, ніби танув або перетворювався на газ. Я поспішив на допомогу. За мить зібрали половину сірникової коробки і, не змовляючись, почали лаштувати мас-спектрометр. Але невдовзі від пилу не залишилося й сліду. Ми дивилися один на одного розгублено... І тут мені закортіло погладити Андрія по голові. Я легенько смикнув його за вухо, а він поплескав мене по плечі. Зараз я прощав йому всі недоліки, навіть оту звичку вештатися десь у робочий час.

— Даруйте, колего, — промовив Андрій, зашарівшись, — мені соромно дивитися вам у вічі... Я частенько обзивав вас подумки...

— Пусте. Я теж, бувало, грішив. Головне — довести справу до кінця. Що то за світна сфера? І отой "попіл"... Що це за властивість ми з тобою відкрили?

— Може, це біолюмінесценція?

— Гадаю, не тільки вона. Адже не може та зайва енергія, яку виділяє організм, матеріалізуватися під дією лазерного променя. Містика ж бо! І що то за звук? Ти звернув увагу?

— Послухайте, Степане Федоровичу, може, нічого того й не було? Може, все це нам приверзлося, як результат якоїсь побічної дії "пентагапону"?

— Але ж ти препарату не вживав, — заперечив я, — хоча й кинувся першим згрібати попіл.

— Та воно так... Тільки хто нам повірить? Адже ми не маємо жодного доказу.

Безперечно, ми зробили велике відкриття, але спробуй зголоситися з ним, коли не можеш його пояснити. Припустимо, що люди вживали люциферин. Скажімо, з водою. І тепер він, відклавшись у судинах мозку, дає оте світіння. Загалом думка не позбавлена глузду: можливо, якесь підприємство й випустило в річку рештки цієї речовини. Але причому тут попіл? Та й звук?

"Стьопко, — я звертався до себе так, як зверталася колись моя мати, — а німб у Андрія зник саме тієї миті, коли ти пальнув по ньому лазером. І більше не з’являвся. Що коли тим променем ти знищив якусь людську властивість?"

Якщо й так, то це моєму колезі пішло тільки на користь. Я ще не бачив його таким привітним.

"Тобі теж, Степане... — подумалося мені. — Будьмо щирі, у холостяцькій самітності ти дуже зачерствів. Сьогодні ж почуття твої так і рвалися назовні..."

Отже, коли я й знищив якусь людську властивість, то властивість та була вадою.

"Е-е-е, не поспішай з висновками..."

Одинадцята година вечора. Зараз мусять іти дівчата з взуттєвого комбінату... Ось вони. Стривай, а он тій з довгим темним волоссям ніби одягли на голову корону з променів. Царівна! Повела замріяним поглядом у мій бік; у погляді — радість. Звісно, не від того, що мене помітила на балконі... Отже, світіння з’являється після радісного збудження. У вухатого, наприклад, ореол над головою з’явився тоді, коли "дніпряни" забили гол і коли він штурхонув мене ліктем у бік.

Я спіймався на думці, що мій погляд не відривається від дівчат, хоча в слабкому світлі нічних ліхтарів угадувалися лише їхні силуети.

— Послухайте, Степане Федоровичу, — сказав мені вранці Андрій, — я все ще не вірю в отой феномен бачити світіння і не повірю, доки сам не побачу.

— Але ж ти згрібав попіл...

— Згрібав. А де той попіл? Його немає. Немає головного речового доказу... Хоча й зараз пам’ятаю, як мені після пострілу з лазерного пістолета стало радісно. Ні, це не те слово. Я став набагато добрішим. Даруйте, Степане Федоровичу, але ви, з вашою сухою академічністю, аж ніяк не викликали в мене позитивних емоцій. І ось я раптом побачив самітню людину, яка лише зовні здається черствою. Ви чудовий керівник і вчений, "пентагапон" — ваша заслуга. Я побачив тоді вас "об’ємно". Першим бажанням було зробити вам щось приємне, і я зразу ж вибачився за ту давню думку про вас, — Андрій запалив сигарету. — То, може, погодитесь, нарешті, ввести й мені кубик "пентагапону"? — обізвався він після паузи. — Ви ж перевірили на собі. Чого тепер боятися?

— Гаразд. Візьми в шафі біля вікна одну ампулку. Скажеш лікареві, один кубик в стегно.

Андрій вийшов, а мене не покидала думка, що я бачу зовсім не світіння, а мікроорганізми, які світяться. Тому я й запропонував пальнути по них лазерним променем.

— Куди подівся бісів хлопець?

Я нервувався не тому, що Андрій кудись щез у робочий час. Просто мені його зараз не вистачало. Я вже давно помітив, що коли розмірковую вголос, маючи перед собою активного слухача, таким є для мене Андрій, то мислення моє значно глибше; я тоді бачу опонента, якого треба

переконувати... Так у чому полягає механізм бачення? Потрапляючи в око, промені світла викликають розклад світлочутливих речовин — зорових пігментів. Енергія, що вивільняється, викликає нервовий імпульс, який передається зоровому аналізаторові в кору мозку, Щоб розкласти зорові пігменти, потрібна світлова енергія в 5-10 квантів. Препарат "пентагапон" робить зорові пігменти активнішими, ні — чутливішими. Очі реагують тоді на світлову енергію від одного до п’яти квантів. Отже й світло, що його утворюють, розкладаючись, люциферини, і світна сфера, яку я розстріляв лазерним променем, — за межами бачення людини. А далі? Що то за світна сфера, яка з’являється разом із радісними почуттями. Я підвів очі, ніби відповідь можна було прочитати на лабораторних приладах. Але на мене байдуже й холодно дивилися індикатори масспектрометра... Стривай, як тут опинилися свіжі газети? Невже Андрій уже приходив?

"Прес-конференція з космонавтом, — прочитав я в одній з газет, — колишнім навігатором космічного корабля "Гамалія" Миколою Байсарою, відбудеться 19 серпня о 9.00..." Так он куди подався Андрій!

Він повернувся надвечір.

— Читали? — гукнув ще з порога. — З усього екіпажу залишився тільки один. Уцілів найсильніший — навігатор Микола Байсара. Та й той ненормальний. Уявляєте, тільки-но відчинився люк космічного корабля, як цей двометровий велетень плигнув на тих, хто його зустрічав, і повалив відразу двох репортерів. Він дряпався, бився, вигукував найбрутальніші слова.

— Зачекай з прес-конференцією, — обірвав я рішуче.

— Даруйте, Степане Федоровичу, випадок з екіпажем космічного корабля, здається, стосується нашої роботи. — Андрій наточив із сифона склянку води. — Професор, який лікував Байсару, розповідав, що мислення навігатора було логічним. Однак він повернувся з космічної

подорожі надзвичайно роздратованим. До речі, як на мене, то він і зараз іще слабує на ту хворість. Я сидів у першому ряді і спостерігав за виразом його обличчя. То було обличчя одразу двох людей, які втислися в одну оболонку. Обличчя первинної людини-звіра і обличчя сучасної людини — приборкувача того звіра. Треба сказати, останній доводиться кепсько. Журналісти, як вам відомо, не хибують на делікатність, отже й питання їхні нагадували сіль, якою посипають свіжу виразку. Після кожного такого запитання очі Байсари ніби затягувало кригою, а потім скалки тієї криги обсипали всіх. Він навіть кілька разів схоплювався з місця і, здавалося, ось-ось зарикає... Трагедія, яка розігралася на "Гамалії", приписувалася слідством невідомим обставинам, які спричинили до розладу нервової системи членів екіпажу. Ці обставини далися взнаки одразу ж після першої висадки на невідому планету. Та планета нагадувала Землю. На прес-конференції показували знімки дивних, напівзруйнованих споруд, схожих на височезні восьмигранні вежі. На кожній грані було вибито зображення людиноподібної істоти. Байсара розповідав, що температура, склад повітря, атмосферний тиск цілком сприятливі для нормального життя, проте жодної істоти вони там так і не зустріли...

— Яке відношення має це до роботи? — не втерпів я.

— А таке: голова космонавта світилася, мов нічний ліхтар, правда, зовсім не так, як ви розповідали. Скоріше це було не світіння, а полісценція, світний туман. Той мілілітр "пентагапону", який мені вчора впорснули, почав діяти лише сьогодні вранці. Справді, багато людей ходять з німбами, як на старих іконах. Але голова Байсари — щось неймовірне. Та найголовніше — учасники прес-конференції виходили із зали наділені отими світними сферами навколо голів... — Андрій витяг записника і, погортавши його, вів далі: — Трохи статистики. На графіку по горизонталі відкладено тижні й місяці, по вертикалі — відсотки хворих неврозами. Як бачите, до повернення "Гамалії" крива ледь відхиляється від горизонтального положення, а вже через тиждень після приземлення корабля відсоток неврозів різко підвищується. І хто, ви гадаєте, ці люди? Ті, хто зустрічав на космодромі "Гамалію", лікарі, їхні знайомі...

— Звідки такі дані? — здивувався я.

— З бюро лікарняної статистики, куди лікарі подають найрізноманітніші звіти.

— А хіба корабель не проходив карантину на стерилізацію?

— Чому ж, стерилізація космічних кораблів проводиться найретельніше. Однак знання людей не абсолютні, може, щось і просочилося крізь фільтри. В усякому разі по допомогу до лікарів зверталися ті, хто мав справу з Байсарою.

— Звідки ти знаєш, що самі ці люди зверталися по допомогу до лікарів?

— А я переписав під час прес-конференції прізвища всіх тих, хто мав хоч якесь відношення до Байсари, а також прізвища людей, про яких згадувалося, але яких не було на пресконференції. На кожного з них в "Бюро лікарняної статистики" мені видали довідку, з якою хворобою і коли звертався до лікаря.

— І чим лікували Байсару? — запитав я.

— Нічим. Хоча спочатку й "начиняли" різними препаратами, та жоден не давав наслідків. Тоді хтось із професорів помітив, що хворий почував себе найгірше вночі, в темряві. У палаті перестали вимикати світло, поставили потужні лампи. Такі лампи тепер є і в квартирі Байсари.

...Я вертався додому, повен нових здогадів. Отже, на землі бешкетує злодій-невидимка. Грабує найцінніше, що є в землян — людяність. Це він, мабуть, спустошив планету, на якій побував "Гамалія". Але людяність — ідеальний чинник, а злочинець цілком матеріальна істота, отже й харчуватися вона мусуть чимось матеріальним. Але чим? Може, злочинець проникає в самий мозок людини і робить шкоду на

молекулярному рівні? Так тхір, прокравшись до курника, прокушує курям голови й випиває мозок. Скоріше він харчується якимись продуктами життєдіяльності мозку, він клубочиться завжди над головою.

По дорозі я зайшов до гастроному — світіння було над головами майже в усіх продавщиць і касирок; воно то підсилювалося, то слабшало, неначе у мережі міняли напругу.

— Дівчино, а чи не приділили б ви й нам трохи уваги? — нагадала моя сусідка по черзі касирці, яка щось розповідала своєму знайомому.

Вмить сяйво над касирчиною головою зникло. її голубі очі ошпарили жінку люттю. Дівчина й гадки не мала, що в неї забрано найлюдянішу якість — доброзичливість. Правда, не всю, частина того почуття перейшла на молодого чоловіка, з яким вона розмовляла. Але чи надовго в неї його вистачить?

— Причиняй щільніше двері, — сказав директор, коли я переступив поріг його кабінету.

Ми з Павлом Семеновичем на "ти", бо вчилися разом в інституті, навіть мешкали в одній кімнаті гуртожитку. Правда, він був на два роки старший. На його письмовому столі — шахи. Студентом грав Павло не блискуче, проте завзятості йому не позичати. Після випуску (в кімнаті він був єдиний старшокурсник) хлопці подарували Павлові шахи з іронічним написом: "Кращому шахістові 109-ї кімнати".

Я сів, не чекаючи запрошення. Мені здалося, що білі шахи дещо зухвало поглядають на чорних, які стояли з мого боку. Це були ті ж студентські шахи. Але не за тим він потелефонував, щоб запропонувати мені партію. Я це знав і шукав поглядом на його письмовому столі наш звіт. Ага, он — під ліктем. Куца, на десяти сторінках, писанина. Навколо директорової голови — слабеньке сяйво.

— Одну партію... — кинув Павло Семенович на шахи. Від енергійного кивка густе русяве волосся, що так-сяк трималося на голові, перетворилося на розтріпану куделю. — Я гратиму білими. Не заперечуєш? — Він зробив традиційний хід пішаком.

Я механічно переставляв фігури, не думаючи про гру. Замисливши, припустився якоїсь дурниці, бо директор легенько присвиснув. Павло Семенович був обережний і мій прорахунок зараз розцінював, либонь, як хитрість. Він довго думав; брови то здіймали на його чолі глибокі зморшки, то вирівнювали їх. Нарешті його рука повільно потяглася до мого ферзя. Далі все було просто. Павло Семенович, сказавши "мат", з полегшенням відпустив вузол краватки й розстебнув коміра.

— Коли я читав ваш звіт, — сказав він, перевернувши шахівницю і складаючи туди шахи, — в мене було таке враження, що ви дурману понаїдалися. Зараз же бачу, що ти цілком нормальна людина. — При цьому директор голосно засміявся, а сяйво над його головою пояскравішало.

Іншого часу я б не минув нагоди і під такий настрій обов’язково щось виклянчив би для нашої лабораторії. Та зараз не до цього. Мій погляд уперся в його лікоть, намагаючись ізсунути його зі звіту. Але лікоть переставав тиснути на папір тільки тоді, коли директор діставав фігури, щоб покласти їх в шахівницю. Нарешті шахівниця грюкнула віком, поховавши, мов у братській могилі, переможених і переможців. На її місці директорові пальці зашелестіли аркушами моєї писанини.

— Ну, що я можу сказати... — насупився Павло Семенович. — Браво! Як для науково-фантастичного оповідання — чудово. "Пришельці" поглинають людську радість. Лавина людської радості на стадіонах, в кінотеатрах, в магазинах, біля телевізорів зникав в черевах невидимих істот.

— Кінчай цю комедію, Павле. — Я відчув, як у мене завирувала злість. Якого біса він ламає з себе дурня?! — До речі, твоя голова теж промениться. Правда, не так, як у болільників на стадіоні...

— Дурниці. Цього не може бути. Я прекрасно себе почуваю.

— Аж надто прекрасно... Тільки поясни, будь ласка, за віщо ти вліпив догану Павлюкові?

— Він відмовився їхати у відрядження.

— Це за словами Биківця — його начальника. До речі, про цього Биківця вже вірші складають: "В науку пнеться Биківець, як сіроманець до овець". У Павлюка, хай буде тобі відомо, хвора дружина в лікарні. І двоє дітлахів: один в дитячий садок ходить, інший до школи. І жодних родичів.

— Але ж я цього не знав.

— А коли не знав, то чому поспішив догану виносити?

— Слухай, адже те, про що ви пишете, — містика. Крім вас із Чалим, ніхто того світіння не бачив.

— Бо не вживали "пентагапону". — Я дістав пробірку з пігулками і, відкоркувавши, висипав кілька на долоню. — Ось, ковтни одну. Та не бійся, вона солодка. Зверху цукор. Ми їх учора тільки приготували. Раніше ми робили уколи, а потім виявилося, що можна й ковтати.

Директор дивився на пігулки нерішуче.

— На кому ви перевіряли ваш препарат? — запитав він.

— Ти ж читав у звіті — на собі.

— Та бачиш, — зам’явся Павло. — Через який час він починає діяти?

— Десь через годину.

— Гаразд, давай... за годину я буду у вашій лабораторії.

Директор не прийшов через годину, не з’явився він і наступного дня. Його терміново викликали в столицю, до Академії наук. Тільки через тиждень відвідав нас Павло Семенович. Він був радісний, навколо голови світилося.

— А знаєте, хлопці, — мовив директор, — я вірю вам. Весь цей тиждень я тільки й робив, що спостерігав світіння навколо голів у різних людей. Ви кажете, що космічні паразити боялися лазерного променя. Давайте встановимо на стадіоні кілька потужних лазерних установок і в хвилини найяскравішого світіння над трибунами вмикатимемо їх.

Думка директора була чудова, проте я заперечив:

— Хто ж нам дозволить виробляти подібні речі при такому збіговиську людей?

— Дозволять. Беру це на себе.

...Стадіон був переповнений. Наш "Дніпро" цього разу грав з "Чорноморцем". На мене, як, мабуть, і на Павла Семеновича та Андрія, котрі очікували кожен біля свого лазера в різних кінцях стадіону, ніхто не звернув уваги. Певне, мали нас за телеоператорів.

Над головами у більшості вболівальників проглядалися німби, а над трибунами плавали хмарки іржавого туману. Але це бачили тільки ми

троє. Бачили і очікували, коли аморфне кільце, що жовтіло по периметру стадіону, набухне, почне нагадувати палену вату. А стадіон рівномірно гудів, як велетенський вулик.

Нарешті на поле вибігли команди і після традиційного вітання почали гру. Я намагався не дивитися на поле, лише пильнував за рудуватим туманом над трибунами. Мені здавалося, що від променистих голів деяких із глядачів відриваються шматки того туману.

Півгодини напруженого очікування і:

— Гол!!! Го-о-ол!!!

Ось коли засвітилися голови вболівальників. Трибуни, що сходили амфітеатром до самого поля, нагадували велетенську світну яму, над якою навис такий же велетенський бублик. Раптом я помітив, як над північною трибуною спалахнув тонкий промінь лазера, а по миті розлігся моторошний звук "Юу-у-у-у-у-у-угх-х!" Це пальнув Андрій. Слідом, майже одночасно, метнули блискавки ми з Павлом Семеновичем. Я гадав, що в мене ось-ось луснуть перетинки, таке розляглося ревище: "Юу-у-у-у-у-угх-х!" Так гуде турбіна, що, не витримавши великої кількості обертів, іде в рознос. Трибуни на мить закам’яніли, а гравці зупинились як вкопані, злякано озираючись довкола. На голови падав "сніг". Ні, то падав брудно-сірий попіл, ніби десь поряд відбувалося виверження вулкана.

А ми водили лазерними променями по "бублику", який за дві-три хвилини обсипався сірою пилюкою на голови гравців і глядачів. І звук з ревіння перетворився на жалісне скиглення. Нарешті небо над стадіоном стало синім.

Люди, опам’ятавшись, почали струшувати з себе пилюку. Зараз голови їхні не світилися.

Що було далі? А нічого. Гравці "Чорноморця" опам’яталися першими і повели шалений наступ на дніпрян. Над стадіоном, як і раніше, залунали підбадьорюючі вигуки вболівальників. Пилюка зникала, але на це ніхто не звертав уваги. Очі всіх були прикуті до м’яча, який то шугав у небесну синь, то каменем падав на землю.

Наприкінці матчу дніпряни таки зрівняли рахунок, та рудого "бублика" над стадіоном, що вміщав п’ятсот тисяч глядачів, більше не було.

Я, сховавши лазер, подався до виходу, сподіваючись устигнути на вулицю до того, як біля воріт з’юрмиться лавина глядачів. Та сигнал про закінчення матчу застав мене за сотню метрів до воріт. Люди виходили, посміхалися, немовби й не було ні того дивного згуку, ні пилюки. В самих воротях я несподівано зіштовхнувся з чоловіком у зеленій сорочці і капроновому капелюсі, від якого сильно пахло одеколоном "Каштан". Я повернувся, щоб вибачитись, але він випередив:

— Даруйте, я вас ненароком штовхнув... — його обличчя освітила доброзичлива усмішка.